

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію

Россінського Артема Ігоровича

«Соціокомунікаційні технології медіатизації футболу: глобальний контекст і український досвід воєнної доби»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 06 Журналістика

за спеціальністю 061 Журналістика

Актуальність обраної теми дослідження

Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена технологічними й структурними змінами в сучасній спортивній комунікації. Останніми роками докорінно перебудовуються моделі дистрибуції вмісту, зростає вплив цифрових платформ та інструментів штучного інтелекту на медіамаркетинг і взаємодію з аудиторією, еволюціонують механізми продажу медіаправ, а сам ринок стає дедалі капіталоемнішим. Ці процеси не лише ілюструють загальні тенденції медіаіндустрії, а й вимагають теоретичного осмислення спорту як специфічного комунікаційного явища.

В умовах повномасштабної війни в Україні зазначені трансформації набувають додаткового значення. Спортивна комунікація розширює власні функції, стаючи інструментом підтримки суспільної єдності та репрезентації держави на міжнародній арені. Обраний здобувачем предмет дослідження, футбольний медіапростір, є перетином цих системних зрушень, що підтверджує наукову доцільність його аналізу крізь призму теорії медіатизації. Такий підхід має як теоретичне обґрунтування, так і практичне значення для розвитку національного ринку й регіональних комунікаційних практик.

Цілком слушною є теза автора про те, що «футбол постає як комплексний комунікаційний медіафеномен, у якому медіатизація виступає визначальним чинником адаптації галузі, що охоплює оновлення стратегій брендингу її суб'єктів і впровадження інтерактивних моделей взаємодії з фанатськими спільнотами» (с. 2).

Окремо слід відзначити прикладний вимір роботи. Поєднання дослідницького аналізу з практичним досвідом автора у галузі журналістики дозволило всебічно оцінити спортивний медіаландшафт. Запропоновані у дисертації підходи мають практичну цінність і можуть слугувати основою для вдосконалення комунікаційних стратегій із залученням користувацького контенту (UGC), розвитку фахових компетентностей медійників, а також оптимізації дистрибуції через OTT-сервіси та соціальні мережі.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

У роботі визначено теоретико-методологічні засади дослідження спортивних комунікацій в умовах воєнних трансформацій суспільства; поняття медіатизації осмислено як метапроцес трансформації спортивної галузі під впливом медіалогіки та запитів мережевого середовища; ідентифіковано механізми використання

медіатизованого спорту як інструменту ідеологічної експансії, «м'якої сили» та складника інформаційного протистояння в кризові періоди.

Автором докладно вивчено процеси автономізації спортивних інституцій і фундаментальні зміни аудиторії від уболівальників до активних суб'єктів (просьюмерів), які масштабують навколофутбольний дискурс.

У дисертації обґрунтовано соціокомунікаційний потенціал цифрових інновацій (фанкоїнів, штучного інтелекту); визначено специфіку функціонування медіаплатформи «УПЛ.ТБ» як інструменту комунікаційної автономії та інтеграції вітчизняного футболу в глобальний медіапростір.

Наукова новизна отриманих результатів

У роботі вперше здійснено цілісне системне дослідження медіатизації футболу в умовах кризових викликів. Автором теоретично обґрунтовано комплексне явище медіатизації футболу в умовах воєнної трансформації суспільства; досліджено світові та вітчизняні цифрові комунікаційні практики в галузі спорту. Запропоновано головні маркери переформатування медіадискурсу в умовах цифровізації; на прикладі кейс-аналізу медіадіяльності платформи «УПЛ.ТБ» визначено інструментарій ОТТ-платформ як засіб збереження єдиного футбольного медіапростору в кризових умовах.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова новизна.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації А. Россінського «Соціокомунікаційні технології медіатизації футболу: глобальний контекст і український досвід воєнної доби», є достатньо обґрунтованими. Важливим складником обґрунтованості результатів дисертації є комплекс використаних методів: міждисциплінарний підхід забезпечує цілісний аналіз медіатизації футболу; системний метод уможливорює характеристику футболу як підсистеми соціальних комунікацій; історико-компаративний і кризоорієнтований методи сприяють виявленню специфіки адаптації спортивних медіакомунікацій; кейс-орієнтований метод (на матеріалі діяльності платформи «УПЛ.ТБ») дозволяє верифікувати трансформації змістового наповнення медіапродукту та зіставити вітчизняні й світові моделі спортивної взаємодії.

Достовірність наукових результатів забезпечується також потужною емпіричною базою, яка включає контент-аналіз медіадіяльності вітчизняних і зарубіжних футбольних клубів, аналіз офіційних документів і статистичних даних, а також дослідження цифрових ресурсів міжнародних і національних спортивних інституцій та механізмів залучення аудиторії телеканалу «УПЛ.ТБ».

Особливої уваги заслуговує акцент на трансформації медіа з інструменту впливу на спорт у базове комунікативне середовище. Це дозволяє автору обґрунтувати системний та незворотний характер сучасної медіатизації, яка визначає не лише інституційні перетворення, а й культурно-повсякденні виміри спортивної сфери. Логічно виправданою в межах цієї моделі вбачається

співвіднесеність загальних процесів медіатизації з національними особливостями розвитку української спортивної журналістики.

Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Рецензоване дослідження конкретизує адаптивні характеристики медіатизації як метапроцесу трансформації культури й суспільства через зміну комунікаційних практик та алгоритмічну логіку платформних інфраструктур. У запропонованій типологічній періодизації етапів медіатизації спорту (п. 1.2) застосовано авторський підхід із опорою на «домінантний тип комунікації», що суттєво розширює традиційний лінійно-хронологічний опис.

Перманентність та персоналізацію спортивної комунікації визначено провідними чинниками формування динамічної футбольної екосистеми, що унаочнено прикладним аналізом клубного контенту, доробку вітчизняних коментаторів і журналістів (зокрема, категоризовано понад 100 лексем, поширених в українському спортивному коментуванні), а також користувацького сегменту. Практична цінність роботи полягає в доведенні залежності процесу медіатизації від безпекових умов (ситуативних і перманентних загроз (п. 1.4)) та розробці відповідних алгоритмів адаптації. При цьому комплексний аналіз платформи «УПЛ.ТБ» у функціонально-технологічному й соціокомунікативному аспектах репрезентує дієву адаптивну модель сучасного соціального телебачення.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація є цілісною та завершеною науковою працею. Вона послідовно викладає матеріал від теоретичних засад до практичних кейсів, а також містить обґрунтовані висновки та рекомендації. Логічна побудова структури дисертації забезпечує глибину розкриття обраної теми. Всі заявлені завдання дослідження були виконані, а поставлена мета – досягнута.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

1. Наукову вагу підрозділу типологічної періодизації (п.1.2, частково 1.3) посилює звернення до витоків вітчизняної спортивної преси. Це стосується, по-перше, різнопрофільності перших видань, як-от «Вісник з гімнастики» (Przewodnik gimnastyczny, Львів, 1881), та широкої європейської новинної палітри львівської «Спортової газети» (1890). По-друге, критично важливою для розуміння генези медіатизації є роль спортивних товариств (зокрема галицького «Сокола») як первинних інституційних суб'єктів. Діяльність таких товариств не лише глобалізувала український спортивний контент, виводячи його в європейський контекст, а й безпосередньо корелювала з процесами національного відродження. Додамо, що постать фундатора української спортивної журналістики К. Гемерлінга може розглядатись як приклад ранньої професіоналізації спортивної журналістики (вагомий приклад медіатизації).

2. Третій розділ містить кейсове дослідження функціонування платформи «УПЛ.ТБ» як прикладу соціального телебачення в умовах воєнного стану. Автор слушно висновує, що «медіатизація футболу в Україні в умовах війни набуває ознак централізованої, технологічно опосередкованої та інституційно керованої системи» (с. 255). Водночас у межах наукової дискусії доцільно винести питання про зумовленість такого вимушеного захисного механізму медіасистеми лише безпековими та специфічними функціональними викликами воєнного часу.

Наведені зауваження є лише приводом для подальшої дискусії та не применшують високої якості дисертації.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні результати дослідження відображено в 6 наукових працях, зокрема у чотирьох наукових статтях у фахових виданнях України, а також у двох матеріалах конференцій. Також результати дисертації були апробовані на 5 наукових фахових конференціях

Загальна оцінка дисертації

Дисертація є ґрунтовним та актуальним і завершеним науковим дослідженням, яке має значну наукову новизну та практичну цінність. Комплексний підхід, обґрунтовані висновки й прикладні рекомендації роблять працю вагомим внеском у розвиток теорії та практики соціальних комунікацій і спортивної журналістики. Робота виконана на високому науковому рівні, без порушень принципів академічної доброчесності та розв'язує істотне наукове завдання.

За актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною дисертація відповідає вимогам пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії...», затвердженого Постановою КМУ від 12 січня 2022 р. № 44. Здобувач Россінський Артем Ігорович заслуговує присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика».

Рецензент:

кандидат філологічних наук,
доцент кафедри
масової та міжнародної комунікації
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара

 Оксана ГУДОШНИК

Біоректор

Олег Маренков